

megvédésükre tett erőfeszítések hangsúlyosak, hanem a belső változással, mely bennünket vértéz fel, tudással, bölcs belátással, és egyéb készségekkel, melyek segítségével meg tudjuk oldani a felmerülő problémákat.

tényleges követőit halála után a két kezünkön megszámálhatnánk. **És bizonyos, hogy egy pápa sincs köztük. Jézus vallása kiváló eszmény egyes, nagyon erős és konzekvens személyiségek számára.**

Egy tan, amely hirdeti, hogy:

- az ember tagadja meg önmagát;
- még az ellenségét is szeresse;
- tartsa oda a másik orcáját is, ha az egyiket megütik;
- ne várjon más sorsot, csak a világ gyűlöletét;
- veszítse el életét, hogy megnyerje azt;
- különösen vesse meg a Mammont;

egy ilyen önmegtartóztató vallás sohasem válhat tömegvallássá. A tömegnek sokkal jobban tetszik egy olyan vallás, amely önmegtartóztatás helyett ingyenes megváltást kínál, és azt tanítja, hogy: „Isten úgy fogad el téged, amilyen vagy. Te ne tegyél, de nem is tudsz tenni semmitsem a saját megváltásodért. Ő megtett érted mindent, neked csak meg kell köszönnöd és elfogadnod ingyen. Jézus mindvégig kifogásolta, hogy tanítványai – akiket oly sokáig személyesen tanított és nevelt – nem értették meg őt.

Így még könnyebb megérteni, hogy Pál – aki nem élvezhette ezt a nevelést, jóllehet egy másikat annál inkább – félreérthette őt. Ugyanakkor a szemére vethető, hogy ennek ellenére merészelt Jézust értelmezni és a tényleges tanítványokat korrigálni. Aki egy vallásalapító végrehajtója és apostola, attól természetszerűen elvárható, hogy szavaiban és tanításaiban a mesterre épít. Azonban hiába keresünk az úgynevezett keresztény teológia alapjait képező Páli levelekben kapcsolódást Jézus Igéihez és tanításaihoz. **Pál a maga gondolatait fejtegette.** Ezt még tudomásul is lehetne venni, ha tanítása legalább tartalmában nagyjából megegyezne Jézus tanításaival. Azonban ennek az ellenkezője igaz: **Pál egy másik, sőt egy radikálisan másik evangéliumot hirdetett, mint Jézus.** Egész sor páli idézet áll részben feloldhatatlan ellentétben Jézus Evangéliumának üzenetével és szellemével, és a legtöbb esetben alapvető kérdésekben.

1. Pál intoleráns magatartása. pl.: Gal.1,8-9 („De ha akár mi, akár egy mennyei angyal más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit mi hirdettünk: átkozott legyen! Amint már kijelentettük, most újra megismételjük: Ha valaki más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit tőlünk hallottatok, átkozott legyen!”) és 1.Kor.16,22, („Aki az Urat nem szereti, átkozott legyen! Marana tha! Urunk, Jézus Krisztus kegyelme legyen veletek! Szeretettel vagyok mindnyájatok iránt, Krisztus Jézusban”) amelyek elképzelhetetlenül hangzanak Jézus kijelentéseiként. Igen, **az egész összeegyeztethetetlen Jézus egész lényével,** de ugyanakkor az egyház későbbi irányzatát mégis meghatározta. A páli „konyhából” származik a következő idézet: **„A tévtanítót (eretneket) kerüld”.** Miként utasította rendre ezzel szemben Jézus tanítványait, amikor hasonló magatartást tanúsítottak (Luk.9,55)! És nem Ő mondta ezzel összefüggésben, hogy a gazt nem kell

ROBERT KEHL

A PÁLI DOGMATIKA

- AVAGY MIKÉNT SZORULT KI JÉZUS TANA A KERESZTÉNYSÉGBŐL

(Robert Kehl: *Változás a vallásos gondolkodásban* („Der Wandel im religiösen Denken” Karlsruhe 1998) című könyvéből fordította és összeállította Engel Zoltán, 2003.)

Bevezetés

A Páli kereszténység már kezdettől fogva szigorú kritikának volt kitéve. Ezt Pál is igazolta. (pl.: 2.Kor.11.) És ez a kritika nem némult el soha. Azonban kerek 14 évszázada - mióta a Páli kereszténység elhatalmasodott – a kritika brutálisan el lett nyomva, mert ez szolgálta a császár érdekét. Ezen időszak alatt eretnekek és úgynevezett boszorkányok milliói lettek kíméletlenül és sokszor kegyetlenül elhallgattatva. Mindig azt kérdeztem magamtól, hogy a Jézus vallásából származó ősegyház hogyan tudta Pál egészen más konceptusát átvenni és a továbbiakban azt hirdetni és javasolni? Jóllehet tudjuk, hogy a konfliktus Pál - Jézus Krisztus apostolaként történő - fellépésekor rögtön elkezdődött. Pál maga tudósít erről. Azonban alig rendelkezünk adatokkal arról, hogy miként zajlott le ez a konfliktus (pl.: az Ebionitákkal) és hogy minden várakozás ellenére miként győzedelmeskedett a páli kereszténység.

Valószínűleg egyszerűen az történt, hogy Jézus igazi tanítványai gyorsan a rövidebbet húzták és eltűntek, mivel békességre törekvést és szeretetet tanultak, miközben Pál súlyos támadásokat vezetett. Jézus tanítványai orcájuk másik felét is odatartották, ha az egyikre ütést kaptak. Talán az agresszív forma miatt gyorsan visszahúzódtak. Lehet, hogy szerepet játszott az is, hogy Pál az uralkodók és a tömegek számára kellemesebb volt és így gyorsabban tudta maga köré gyűjteni a többséget, mint a Jézust valóban követő „kis nyáj”. (Hasonló okok játszottak szerepet, mikor Árius visszautasította az alexandriai püspökséget, valamint az ezt követő szentháromságtan Alexander püspök általi erőszakos hatalomra juttatásában is. A fordító.) Lehetetlen azonban, hogy Jézus vallása tömegvallás legyen, hacsak nem - Páli értelemben - radikálisan meg nem változik. Ha viszont lényegében hű marad önmagához, akkor mindig csak a „kis nyáj” vallása fog maradni. Ez a nyáj valóban mindig kicsi volt. Valószínű, hogy Jézus

kitépni, mert különben a búza is kitépődhet? Ide tartoznak Pálnak a más apostolokkal szembeni becsmérlő megjegyzései, mert azok más véleményen voltak:

2.Kor 11.3-6 (*Félek azonban, hogy a kígyó, amint álnokul rászedte Évát, a ti elméteket is megzavarja, és akkor vége Krisztushoz való őszinte ragaszkodásotoknak. Ha ugyanis valaki jönne és más Jézust hirdetne, mint akit mi hirdettünk, vagy más lelket kapnátok, mint amit elnyertetek, vagy más evangéliumot, mint amit elfogadtatok, szívesen vennétek. Pedig gondolom, semmivel sem vagyok kisebb a „fő-fő apostoloknál”. Mert ha az ékesszóláshoz nem értek is, a tudásom megvan. Ezt különben minden tekintetben igazoltuk is előttetek.*)

2.Kor 12.11. (*„Balsa lettem, de ti kényszerítettetek rá, jóllehet az lett volna a kötelességetek, hogy ajánljatok, hiszen semmivel sem maradok el a „fő-fő apostolok” mögött, ha semmi vagyok is.”*)

Ellenfeleit kutyáknak nevezte, Filip.3,2. (*„Óvakodjatok a kutyáktól, óvakodjatok a kontár munkásoktól, óvakodjatok a megcsonkítottaktól. A körülméltetek ugyanis mi vagyunk, akik lélekben szolgálunk Istennek, akik Krisztus Jézusban dicsekszünk, s nem a testben bízunk, bár magam a testben is bizakodhatnék. Ha más úgy gondolja, hogy bizakodhatik a testben, én még inkább.”*)

Ugyancsak idetartozik az **ortodoxia rettenetes felértékelése**, mivel Pál rendkívül sokat tett függővé az „**igaz hittől**”, ugyanakkor Jézus szinte semmit. Ide passzol Pálnak az emberek hívőkre és hitetlenekre való megkülönböztetése, miközben Jézus egészen más módon tesz különbséget: **vannak akik igaz érzelműek(gondolkodásúak)** és **vannak akik szívükben hamisak.**

2. Pál azon tana, miszerint minden ember természeténél fogva alapjában romlott és rossz és hogy képtelen saját erkölcsi erejénél fogva bármilyen jócselekedetre, összeegyeztethetetlen Jézus pozitív embertanával.

3. Az eleve elrendelés tanáról Jézusnál még csak nyomokat sem találunk. A reprezentatív helyek a következők:

Róm.8,28-30.: (*„Tudjuk azt is, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra válik, hiszen ő saját elhatározásából választotta ki őket. Akiket ugyanis eleve ismert, azokat eleve arra rendelte, hogy Fiának képmását öltse magukra, így lesz ő elsőszülött a sok testvér között. Akiket előre erre rendelt, azokat meg is hívta, akiket meghívott, azokat megigazulttá tette, akiket pedig megigazulttá tett, azokat meg is dicsőítette.”*)

Róm.9,11-16.: (*Mielőtt még megszülettek, és jót vagy rosszat tettek volna - hogy Isten szabad választása, amely nem a tettektől, hanem a meghívó akaratától függ, érvényesüljön -, Rebekka ezt a kinyilatkoztatást kapta: „Az idősebb szolgál majd a fiatalabbnak.”* Az

Írás is ezt mondja: „Jákobot szerettem, Ézsaut gyűlöltem.”)

Mit szóljunk ehhez? Nem igazságtalan az Isten? Szó sincs róla. Hiszen megmondta Mózesnek: *„Azon könyörülök, akin könyörülök, annak irgalmazok, akinek irgalmazok.”* **Eszerint nem azon fordul a dolog, aki erőlködik vagy törekszik, hanem a könyörülő Istenen.**

Róm.9,17-20.: (*Az Írás is ezt mondja a fáraónak: „Azért támasztottalak, hogy megmutassam rajtad hatalmammat, és nevem híre elterjedjen szerte a világon.”* Tehát azon könyörül, akin akar, és azt teszi megátalkodottá, akit akar. *„Azt kérdezheted erre: Miért von mégis felelősségre? Hiszen ki állhat ellen akaratának?”* Ember, ki vagy te, hogy vitába szállsz az Istennel? Vajon megkérdi-e az anyag megmunkálóját: *Miért csináltál ilyennek?)*

4. Jézus Isten Birodalmáról szóló üzenetét alig említi meg, jóllehet Jézusnálaközéppontbankaphelyet.

5. Jézusszáma idegen a Pál féle aszketizmus, Jézusnak a testről, nemiségről, házasságról és a nőről való tanításai radikálisan eltérnek Pálétól, akinek nézetei később irányadóakká váltak a kereszténységben.

a. Ami a nők személyi háttérbe szorítását jelenti, eltekintve az ószövetségi helyektől, csak páli idézetekkel igazolhatók, hasonlóképpen az úgynevezett vélt vagy valós nemi vétségek hihetetlenül mély elítélése.

1.Kor.7.1-2: (*„A leveletekre ezt válaszolom: Jó, ha az ember asszonnyal nem érintkezik. A kicsapongás veszélye miatt azonban legyen csak minden férfinak felesége és minden asszonynak férje.”*)

1Kor 7.38: (*„Tehát aki férjhez adja hajadon lányát, jól teszi, aki pedig nem adja férjhez, még jobban teszi”*).

Gal.5,17-21; (*„A test ugyanis a lélek ellen tusakodik, a lélek meg a test ellen. Ellentétben állnak egymással, s így nem azt teszitek, amit szeretnétek. Vezessen benneteket a lélek, akkor nem vagytok alávetve a törvénynek. A test cselekedetei nyilvánvalók: kicsapongás, tisztátalanság, fajtalanosság, bálványimádás, babonáság, ellenségeskedés, viszálykodás, vetélkedés, harag, veszekedés, szakadás, pártoskodás, irigykedés, gyilkosság, részegeskedés, tobzódás és ezekhez hasonlók. Mint már előbb mondtam, most ismét kijelentem: Akik ilyeneket művelnek, nem öröklük Isten országát.”*)

b. A nemiség kétezer éves kitagadása, amely hihetetlen sok szenvedésben részesítette az emberiséget, és amit manapság oly sok felhajtással kell korrigálni, főként Pál műve. Sok helyett csak egy alapszöveget idéznék Páltól, amire az eddigi szexuálmorál támaszkodott: (1.Kor.7,1). *„Jó, ha az ember asszonnyal nem érintkezik”*

Egyedül Pálra vezethető vissza a prudéria, miszerint a nemi szervek tisztességtelenek: 1.Kor.12,23-26. (Sőt a test alacsonyabb rendű tagjait nagyobb gondal vesszük körül, és a tisztességtelen tagok nagyobb tisztességben részesülnek, a tisztességes tagoknak ugyanis nincs erre szükségük. De Isten alkotta így a testet, és azért részesítette az alacsonyabb rendű tagot nagyobb tisztességben, hogy a

testben ne támadjon meghasonlás, hanem a tagok törődjenek egymással.)

A libidót Pál nyomatékosan tisztátalanságnak nevezi és e kijelentés vált a majd kétezer éves perverz szexuáletika oszlopává.

Kol.3,5:(Öljétek meg tagjaitokban azt, ami földies: az erkölcstelenséget, a tisztátalanságot, az érzéki vágyakat, a bűnös kívánságokat és a kapzsiságot, ami nem más, mint bálványimádás.)

c. Hasonlóan járt a házasság etikája is:

1.Kor.7,8-9.(A nem házasoknak és az özvegyeknek ezt mondom: Jó, ha úgy maradnak, mint én is. De ha nem tartóztatják meg magukat, kössenek csak házasságot, mert jobb megházasodni, mint égni. A házasoknak meg nem én parancsolom, hanem az Úr: A feleség ne hagyja el férjét.)

Még Luther is erre hivatkozva hangsúlyozta: „a házasság csak egy szükséges rossz”. Egy tényleg botrányos megnyilvánulás a házasságról!

d. Hogy a nő az üdvösségét az anyaság vállalása által érheti el, nem említi Jézus sehol sem.

1.Tim.2.14-15 (A teremtésben is Ádám volt az első, Éva utána következett; Ádámot nem vezették félre, de az asszony hagyta, hogy félrevezessék, s bűnbe esett. Azáltal üdvözülni, hogy vállalja az anyaságot, kitart a hitben, a szeretetben, a szegénységben és a tisztességben.), ahogy azt sem, hogy a nő, a férfikkal ellentétben kösse be a fejét:

1Kor 11.5-9. („S minden asszony, aki födetlen fővel imádkozik vagy prófétál, szintén szégyent hoz fejére. Éppen olyan, mintha megnyírták volna. Ha pedig az asszony nem akarja fejét befödni, vágassa le a haját. De ha megszégyenítő az asszonyra, hogy a haját levágassa vagy kopaszra nyíratkozzék, fődje be a fejét. A férfi nem köteles a fejét befödni, mert Isten képmása és dicsősége, az asszony ellenben a férfi dísz. Nem a férfi lett ugyanis az asszonyból, hanem az asszony a férfiből. S nem a férfit teremtette Isten az asszonyért, hanem az asszonyt a férfiéért.”)

e. Pál nem gyözi hangsúlyozni, hogy az asszony alárendeltje a férfinak

Ef. 5,22-24: (Az asszony engedelmeskedjék férjének, akárcsak az Úrnak, mert a férfi feje az asszonynak, ahogy Krisztus feje az Egyháznak: testének ő a megváltója. Amint tehát az Egyház alá van vetve Krisztusnak, az asszony is mindenben férjének.) és csak a férfi végett teremtett, (1.Kor 11.9)

6. „Anathema” (kiátkozás). Ezzel a vezérszóval tudta követőit Pál az ortodoxia fanatikusaivá tenni:

1.Kor.16,22.: Aki az Urat nem szereti, átkozott legyen! Marana tha!

1.Kor. 5,5 : (adjuk át az illet a sátánnak testének romlására, hogy lelke üdvözüljön az Úr napján.) - alatti idézetnek is számtalan mártír szenvedés és emberélet van a számláján.

7. A tradicionális kereszténység egész megváltási tana Pálra épül. Pál szerint Jézus feladatát a golgotai keresztfán teljesítette be. Jézus élete és tanítása bizonyos értelemben mellőzve lett. Egy összefoglalás vezérszavakban:

a. Eredendő bűn: pl.:

Róm.5.12,5.18,5.19.; (Róm 5.12:Amint tehát egy ember által lépett a világba a bűn, majd a bűn folyamányaként a halál, és így a halál minden embernek osztályrésze lett, mert mindnyájan vétkeztek... Róm 5.18: Amint tehát egynek vétke minden emberre kárhozatot hozott, ugyanúgy egynek üdvösséget szerző tette minden emberre kiárasztotta az életet adó megigazulást. Róm 5.19:Ahogy egy embernek engedetlensége miatt sokan bűnössé váltak, egynek engedelmisségéért sokan meg is igazultak.)

b. Mindenki kárhozatra ítéltetett: pl.: Róm.5,18.(Amint tehát egynek vétke minden emberre kárhozatot hozott, ugyanúgy egynek üdvösséget szerző tette minden emberre kiárasztotta az életet adó megigazulást.)

c. Minden ember természeténél fogva a harag gyermeke.

Ef.2,3 (Közéjük tartoztunk mi is, amíg testi vágyainkban éltünk, s megtettük, amit a test és az érzékek kívántak. Születésünknel fogva mi is a harag gyermekei voltunk, akárcsak a többi ember.)

d. E haragtól (ami az újszülöttre is vonatkozik!) Pál szerint kizárólag Jézus vére és halála válthat meg: Kol.1,22; (most nektek is megszerezte a kiengesztelődést halandó testében a halál árán, hogy szentté, szeplőtlené és feddhetetlenné tegyen benneteket színe előtt.)

Zsid.9,22.: („Sőt a törvény szerint majdnem mindent vérrel tisztítanak meg, és vérontás nélkül nincs bűnbocsánat.”)

Néha már saját megváltói küldetését is tanít szenvedésközpontú megváltási szemlélete alapján: Kol 1.24(Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára.)

e. Senki sem üdvözülhet saját művei és helyes életvitele által:

Róm.3,24;(Megigazulásukat azonban ingyen kapják, Isten kegyelmének erejéből, Jézus Krisztus megváltása árán.)

Róm 3,28; (Mi azt valljuk, hogy az ember a hit által válik igazgá, a törvény szerint tettektől függetlenül.)

Róm 9,11-13;(Mielőtt még megszülettek, és jót vagy rosszat tettek volna - hogy Isten szabad választása, amely nem a tettektől, hanem a meghívó akaratától függ, érvényesüljön -, Rebekka ezt a kinyilatkoztatást kapta: „Az idősebb szolgál majd a fiatalabbnak.” Az Írás is ezt mondja: „Jákobot szerettem, Ézsaut gyűlöltem.”)

Róm 9,15-18; (Hiszen megmondta Mózesnek: „Azon könyörülök, akin könyörülök, annak irgalmazok, akinek irgalmazok.” Eszerint nem azon fordul a dolog, aki erőlködik vagy törekszik, hanem a könyörülő Istenen. Az Írás is ezt mondja a fáraónak: „Azért támasztottalak, hogy megmutassam rajtad hatalmammat, és nevem híre elterjedjen szerte a világon.” Tehát azon könyörül, akin akar, és azt teszi megátalkodottá, akit akar.)

Gal.2,16; (Tudjuk azonban, hogy az embert nem a törvény szerinti tettek teszik igazgá, hanem a Jézus Krisztusba vetett hit. Ezért elfogadtuk Jézus Krisztus hitét, hogy a Krisztusba vetett hitben váljunk igazgá, nem mert tetteink megfelelnek a törvénynek, hisz a törvény szerinti tettek senkit sem tesznek igazgá.)

Ef.2,8-9. Az üdvözülés tehát kizárólag kegyelem. Mi nem tehetünk érdekében semmit sem.